

'ZODRA IK 50 WAS, HEB IK ME INGESCHREVEN'

September 2013 - Het beste onderwijs van de universiteit krijg je misschien wel bij Hovo, hoger onderwijs voor ouderen. Leergierige ouderen zetten docenten hard aan het werk, maar die vinden dat prima. 'Ik hou van dit gemotiveerde publiek.' Kijk mee bij een cursusmiddag *Fossielen uit de kast*.

Door Anita Mussche

"Deze zit in barnsteen", zegt een mevrouw. "Nee joh, da's perspex!" giechelt haar medecursiste. Ze moeten zien te achterhalen uit welke tijd de fossielen komen die docent Simon Troelstra uit de kasten langs de wanden heeft getrokken en over drie tafels heeft uitgespreid. De fossielen zijn er in doosjes, zakjes en potten, sommige liggen erbij als een hoopje bouwpuin. Een mevrouw staart door een loepje, anderen turen met het blote oog. Achter een petroscoop bekijken een paar cursisten dunne plakjes fossiel hout die worden vergroot op een scherm.

INGEDOMMELD

Het publiek bij de Hovo-cursus *Fossielen uit de kast*: een andere kijk op vroeger leven bestaat vooral uit grijsjarigen van alle leeftijden. Bij het Hoger Onderwijs Voor Ouderen (Hovo) kun je vanaf je vijftigste terecht. De jongste deelnemer aan deze cursus is een VU-alumnus pedagogiek. "Een paar jaar geleden, zodra ik vijftig was, heb ik me ingeschreven", vertelt ze. "Ik vond het geweldig om weer in de collegebanken te zitten." Troelstra heeft zelfs een cursiste van 90 gehad. Zij dommelde weleens in tijdens een hoorcollege.

Maar hier wordt hard gewerkt. De cursus gaat over het ontstaan en vaak weer verdwijnen van ecosystemen in de loop van de geschiedenis van de Aarde. Vier middagen doen de cursisten deze practica en daarna gaan ze op excursie naar de *Oerparade* in museum Naturalis. "Deze kant heeft zwarte puntjes", zegt een mevrouw, turend naar een fossiel. "Wij moeten met elkaar bepalen of ze van vlakbij de kust komen, van dieper in zee, of uit de diepzee", legt ze uit. Het voorkomen van bepaalde fossielen toont aan hoe diep de zee in die tijd op die plek was.

VASTE KLANT

Een meneer bekijkt het allemaal een beetje van een afstandje. "Ik heb ook nog van die rommel thuis", zegt hij, wijzend op de fossielen. "Ik vind het wel aardig hoor, maar ik onthoud het niet meer allemaal. Ik had ingeschreven op Friese kerken, maar dat was vol, daarom doe ik dit. Ik ben vaste klant." Hij studeerde lang geleden biologie aan de VU. De Hovo-cursussen zijn op academisch niveau en worden gegeven door academici van binnen en buiten de VU, maar je hoeft niet te hebben gestudeerd. Je hoeft ook geen tentamen te doen en kunt zelf bepalen hoeveel tijd je aan thuisstudie besteedt. Een mevrouw die al achttien jaar Hovo-onderwijs volgt, heeft geen universitaire opleiding: "Ik moet wel mijn best doen, maar dat maakt het juist een uitdaging. Ik doe meerdere cursussen per jaar. Als het dan vakantie is denk ik: lekker, vakantie. Maar al heel gauw is het: ik wil weer!"

'Ik wilde Friese kerken volgen, maar dat was vol. Daarom doe ik dit'

KRETEN VAN ENTHOUSIASME

Troelstra gaat met zijn cursisten de tafels af. Er klinken kreten van teleurstelling of enthousiasme als ze ernaast zaten of juist goed hebben geredeneerd. Van de eerste tafel met fossielen uit het Cambrium, zo'n 500 miljoen jaar geleden met bijvoorbeeld sporen van scharrelende diertjes, gaat het naar het Devoon op de tweede tafel, 100 miljoen jaar later.

De zwarte puntjes van mevrouw blijken de allereerste koralen te zijn. Op tafel drie duiken al varens en boomstammetjes op uit het Carboon, zo'n 300 miljoen jaar oud. "Kijk, de schalen van ammonieten (een uitgestorven onderklasse van de inktvissen, met spiraalvormige schelp, red.) beginnen zich op te rollen", wijst Troelstra. Zijn cursisten knikken. "Maar", zegt hij, "Wat zou er tussen de tafels gebeurd zijn?" "Ze zijn uitgestorven?", probeert een mevrouw. Dat is wat te makkelijk, vindt de docent. "Ja, daar ben ik wel van", grapt ze. "Het is wel waar, maar het betreft hier enorme catastrofes, veroorzaakt door vulkanisme of ijstijden, waarbij vrijwel al het leven op aarde uitstierf."

HOGLERAAR OF NOOIT GESTUDEERD

De rest van de bijeenkomst vindt plaats in de collegebanken. Troelstra vertelt bij de beelden in zijn presentatie en moedigt de cursisten aan om daar thuis goed naar te kijken. Hij stuurt zijn presentatie na het college naar de deelnemers als pdf. "Ja, die plaatjes ga ik altijd even bekijken op de computer", zegt een deelnemer, "Anders blijft er relatief weinig hangen."

Na afloop heeft Troelstra nog wat aanloop van cursisten. De jongste deelnemster wil weten wat ze deze zomer op het strand in Kroatië aan fossielen kan verwachten, ze neemt een hamer mee. Ga even googelen op fossils Croatia, raadt Troelstra haar aan. Hij is net gepensioneerd VU-wetenschapper, nu gast-onderzoeker, en geeft nog verschillende Hovo-cursussen omdat hij houdt van het gemotiveerde publiek. "Als ik tegen jonge studenten zeg: 'Dit was het', dan is binnen drie minuten de zaal leeg. Hier staan ze al op me te wachten als ik het lokaal binnenkom om me dingen te laten zien. Je moet je als docent ook goed voorbereiden, dit zijn leergierige mensen. Er zitten echte fossielenverzamelaars bij en mensen die nog nooit een fossiel in handen hebben gehad, hoogleraren en mensen die niet hebben gestudeerd. Ik wil iedereen iets bieden en dat verwachten mijn cursisten terecht ook van me. De allereerste keer dat ik de cursus gaf was ik een keer tien minuten te vroeg klaar. Toen is er iemand gaan klagen."

Meer informatie? [Hovo Amsterdam - VU vanaf vijftig.](#)

